

Sygn. akt IV KK 168/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Małgorzaty Wilkosz-Śliwy

w sprawie **J. B.**

o wydanie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 sierpnia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na korzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K.

z dnia 18 października 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. rozpoznawał sprawę o wydanie wyroku łącznego wobec J. B., który był skazany – jak to zostało przyjęte – prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. akt II K 1389/98/P, za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k., popełnione w dniu 23/24.07.1998 r., za które wymierzono karę 1 roku pozbawienia wolności,
2. Sądu Rejonowego z dnia 25 listopada 2004 r., sygn. akt II K 1341/04/K, za przestępstwo:
 - a) z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w okresie od 7.11.2003 r. do 29.03.2004 r., za które wymierzono karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda,
 - b) z art. 282 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 282 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w okresie od maja 2003 r. do 6/7.07.2003 r., za które wymierzono karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda,
 - c) z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione 23.03.2004 r., za które wymierzono karę 10 miesięcy pozbawienia wolności,
 - d) z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione lipiec/sierpień 2003 r., za które wymierzono karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczono karę łączną: 2 lata pozbawienia wolności i karę łączną grzywny 300 stawek dziennych po 20 złotych każda;
3. Sądu Rejonowego z dnia 28 marca 2008 r., sygn. akt II K 255/08/K, za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 8.11.2005 r., za które wymierzono karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat tytułem próby oraz karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 20 złotych każda;
4. Sądu Rejonowego z dnia 24 marca 2009 r., sygn. akt II K 1315/08/N, za przestępstwo z art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełnione od nieustalonego dnia 2006 r. do 23.10.2006 r., za które wymierzono karę 1 roku pozbawienia wolności;

5. Sądu Rejonowego z dnia 20 lipca 2009 r., sygn. akt II K 1859/08/P, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 23.12.2009 r., sygn. akt IV Ka 1239/09, za przestępstwo:

- a) z art. 286 § 1 k.k. i z art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od 12.02.2008 r. do 20.02.2008 r., za które wymierzono karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,
- b) z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 7.04.2008 r., za które wymierzono karę 10 miesięcy pozbawienia wolności,
- c) z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. popełnione w okresie od 17.12.2007 r. do 19.12.2007 r., za które wymierzono karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności,
- d) z art. 178a § 1 k.k. popełnione w dniu 25.07.2006 r., za które wymierzono karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,
orzeczono karę łączną 3 lat pozbawienia wolności.

W wyroku łącznym z dnia 18 października 2011 r., sygn. akt XI K 503/11/P, Sąd Rejonowy w K. orzekł:

- I. na zasadzie art. 575 § 1 k.p.k. rozwiązał karę łączną orzeczoną w sprawie II K 1859/08/P,
- II. na mocy art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., biorąc pod uwagę z osobna wymierzone jednostkowe kary pozbawienia wolności w wyrokach Sądu Rejonowego z dnia 24.03.2009 r., II K 1315/08/N, i Sądu Rejonowego z dnia 20.07.2009 r., II K 1859/08/P, litera a, c i d (opisane w ten sposób w części wstępnej wyroku łącznego), wymierzył skazanemu J. B. karę łączną w wymiarze 3 (trzech) lat i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności,
- III. na zasadzie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 69 § 1 i § 2 k.k. umorzył postępowanie w zakresie wydania wyroku łącznego wobec kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 28.03.2008 r., sygn. akt II K 255/08/K,
- IV. na zasadzie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie wydania wyroku łącznego w sprawach II K 1389/98/P i II K 1341/04/K,

- V. na zasadzie art. 576 § 1 k.p.k. podlegające łączeniu wyroki w pozostałym zakresie pozostawił do odrębnego wykonania,
- VI. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet wymierzonej w pkt II wyroku łącznego kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył J. B. okresy: od 4 lipca 2010 r. do 7 lipca 2010 r., od 15 kwietnia 2008 r. do 2 stycznia 2009 r. i od 7 stycznia 2009 r. do 4 marca 2009 r.
- VII. na zasadzie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił skazanego od zapłaty kosztów sądowych.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się z dniem 4 listopada 2011 roku.

Kasację od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego z dnia 18 października 2011 r., na korzyść skazanego J. B., wniósł Prokurator Generalny, który zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa procesowego – art. 410 k.p.k. polegające na nieuwzględnieniu całokształtu okoliczności dotyczących wydanych uprzednio wobec skazanego wyroków skazujących, ujawnionych w toku rozprawy głównej, w wyniku czego doszło do obrazy art. 85 k.k. poprzez nieobjęcie wyrokiem łącznym kary 10 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej skazanemu w pkt III wyroku Sądu Rejonowego z dnia 20 lipca 2009 r., sygn. akt II K 1859/08/P, zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 23 grudnia 2009 r., sygn. akt IV Ka 1239/09, wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu .

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna i zawarty w niej postulat uchylenia zaskarżonego wyroku oraz przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności – dla porządku – należy zwrócić uwagę na okoliczności następujące.

Jeśli chodzi o wyrok Sądu Rejonowego z dnia 28 marca 2008 r. (sygn. akt II K 255/08) to wymierzono nim J. B. karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby. Ponadto, na podstawie art. 33 § 2 k.k. wymierzono J. B. karę grzywny w ilości 150 stawek dziennych, ustalając

wartość każdej stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł, a także na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązano oskarżonego do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 4 728,27 zł. Prawomocność tego wyroku stwierdzono na dzień 5 kwietnia 2008 roku. Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2010 roku, sygn. akt II Ko 841/10, Sąd Rejonowy orzekł wobec skazanego J. B. wykonanie zastępczej kary 70 dni pozbawienia wolności w miejsce grzywny orzeczonej wyrokiem z dnia 28 marca 2008 roku, sygn. akt II K 255/08. Prawomocność tego postanowienia stwierdzono na dzień 14 czerwca 2010 roku. Z kolei zarządzeniem z dnia 28 lipca 2010 roku wymieniona zastępcza kara 70 dni pozbawienia wolności została ograniczona o 1 dzień. J. B. karę zastępczą pozbawienia wolności odbył w całości w okresie od 7 lipca 2010 roku do 14 września 2010 roku (*vide: opinia o skazanym z dnia 2 sierpnia 2011 r., k. 17v akt o sygn. XI K 503/11/P*). W aktach wykonawczych do sprawy o sygn. akt II K 255/08 znajdują się natomiast dokumenty wskazujące na naprawienie przez skazanego w całości szkody (wpłata z 1 sierpnia 2011 roku).

Powyższa sekwencja czynności procesowych w sprawie o sygn. akt II K 255/08 prowadzi do wniosku, że procedując w dniu 18 października 2011 roku w przedmiocie wydania wyroku łącznego Sąd Rejonowy w K. nie wziął pod uwagę przepisu art. 76 § 1 k.k., zgodnie z którym „skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby”. Jeżeli natomiast wobec skazanego orzeczono grzywnę lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania; nie dotyczy to środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 5 k.k., a więc obowiązku naprawienia szkody (art. 76 § 2 k.k.). Ponadto z treści art. 106 k.k. wynika w sposób jednoznaczny, że z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe, a wpis o skazaniu usuwa się z rejestru skazanych. W świetle prawa, orzeczenie obejmujące skazanie, które wobec upływu okresu próby i dalszych 6 miesięcy uległo zatarciu, nie może być wzięte pod uwagę jako podstawa przy łączeniu kar (*zob.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., V KK 303/09, LEX nr 553740; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 kwietnia 2005 r., sygn. akt II Aka 355/04, Prok. i Pr. 2006, nr 4, poz. 50*). Istotne jest również to, że zasada wyrażona w przepisie art. 108 k.k., nie rozciąga się na skazanie z warunkowym

zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności, gdyż przepis art. 76 § 1 k.k. jest przepisem szczególnym w stosunku do ogólnych rozwiązań zawartych w rozdziale XII kodeksu karnego. Jeżeli więc w okresie wskazanym w art. 76 § 1 k.k. nie dojdzie do zarządzenia wykonania kary, to nawet popełnienie w okresie próby nowego przestępstwa pozostanie bez wpływu na zatarcie skazania stosownie do treści art. 76 § 1 i 2 k.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1997 r., I KZP 42/96, Prok. i Pr. 1997, nr 5, poz. 2; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2000 r., V KKN 104/00, LEX nr 50954).

Jest przy tym sprawą oczywistą, że wydanie wyroku łącznego w stosunku do osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych sądów następuje wówczas, gdy zachodzą – określone w art. 85 k.k. – warunki do orzeczenia kary łącznej, to zaś jest z kolei możliwe w sytuacji, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju. Warunkiem *sine qua non* rozstrzygnięcia w określonym wyżej przedmiocie tj. wydania wyroku łącznego, jest więc w pierwszym rzędzie popełnienie przestępstwa, po drugie zaś skazanie za takie przestępstwo prawomocnym wyrokiem. Skutkiem natomiast zatarcia skazania jest fakt, że za niebyłe uważa się nie tylko skazanie, lecz również samo popełnienie przestępstwa. Oznacza to wprowadzenie fikcji prawnej, że do popełnienia przestępstwa w ogóle nie doszło. W aspekcie pozytywnym od chwili zatarcia skazania prawdziwe – z punktu widzenia porządku prawnego – jest zatem stwierdzenie, że danego przestępstwa nie popełniono. Powyższe implikuje oczywistą konstatację, że nie można objąć karą łączną, także w ramach wyroku łącznego, czegoś czego nie było (przestępstwa) i w tym czasie, a więc wydawania wyroku łącznego, nie ma, tj. skazania za to przestępstwo (zob.: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., IV KK 164/09, LEX nr 512114 oraz z dnia 9 grudnia 2009 r., V KK 303/09, LEX nr 553740).

W realiach rozpoznawanej sprawy skazanie w sprawie II K 255/08/K uległo zatarciu z mocy prawa w dniu 5 października 2011 roku, a powoływanie się na skazanie w tej sprawie w dniu 18 października 2011 roku przez Sąd Rejonowy w K. było nieuprawnione.

To zaś doprowadziło do sytuacji, że w obrocie prawnym – na dzień orzekania przez Sąd Rejonowy w przedmiocie wyroku łącznego – pozostały kary z wyroków:

- 1) Sądu Rejonowego z dnia 8 grudnia 1998 r., sygn. akt II K 1389/98/P;
- 2) Sądu Rejonowego z dnia 25 listopada 2004 r., sygn. akt II K 1341/04/K;
- 3) Sądu Rejonowego z dnia 24 marca 2009 r., sygn. akt II K 1315/08/N;
- 4) Sądu Rejonowego z dnia 20 lipca 2009 r., sygn. akt IV Ka 1239/09.

Z zestawienia dat popełnienia czynów przypisanych J. B. oraz dat wydania wyroków w ww. sprawach wynika, że oprócz połączonych przez Sąd Rejonowy w K. skazań – kar orzeczonych w sprawie II K 1315/08/N (1 rok pozbawienia wolności) oraz II K 1859/08/P (2 lata i 6 miesięcy pozbawienia wolności; 1 rok i 4 miesiące pozbawienia wolności; 6 miesięcy pozbawienia wolności) – połączeniu podlegała także kara 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 10 lipca 2009 roku, sygn. akt II K 1859/08/P, za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełnione w dniu 7 kwietnia 2008 roku. Pierwszy wyrok, w rozumieniu art. 85 k.k., został bowiem wydany w dniu 24 marca 2009 roku (sygn. akt II K 1315/08/N).

Sąd Rejonowy w K., odstępując od objęcia wyrokiem łącznym kary 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem z dnia 10 lipca 2009 roku, sygn. akt II K 1859/08/P, pomimo istnienia warunków do orzeczenia kary łącznej, naruszył art. 85 k.k. Istnienie zbiegu realnego jest bowiem faktem istniejącym obiektywnie, niezależnym od decyzji sądu. Nieuwzględnienie jednego z pozostających w zbiegu przestępstw i orzeczonej za nie kary przy wymierzaniu kary łącznej jest przy tym uchybieniem o charakterze rażącym, które miało oczywisty i istotny wpływ na treść orzeczenia. Skutkiem stwierdzenia tego uchybienia jest uwzględnienie kasacji Prokuratora Generalnego. Sąd Rejonowy w K., jako właściwy rzeczowo w tej sprawie, powinien w toku ponownego rozpoznania sprawy raz jeszcze dokonać wykładni art. 85 k.k. i orzec karę łączną w odniesieniu do wymienionych wyroków.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

